

SiPM Sayısındaki Değişimin Dedektör Verimi ve Enerji Çözünürlüğüne Etkisinin Belirlenmesi

E. İREN¹, T.YETKİN², O. B. KOLCU³, F. ÖZOK¹

¹ Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

² Yıldız Teknik Üniversitesi

³ İstinye Üniversitesi

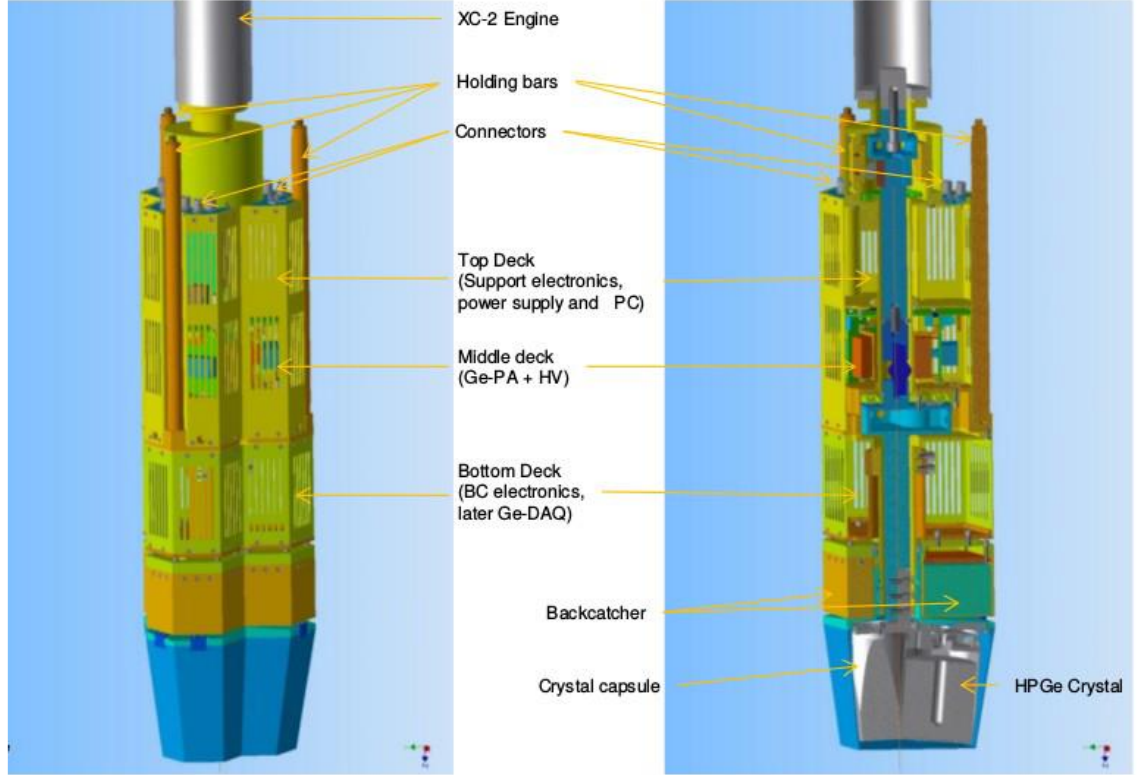
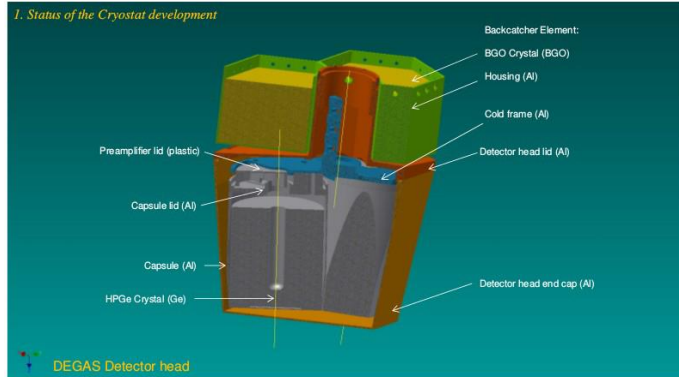
İÇERİK

- Motivasyon
- Ölçümler
- Sonuçlar
- Devam Eden Çalışmalar
- Çalışma Grubumuz

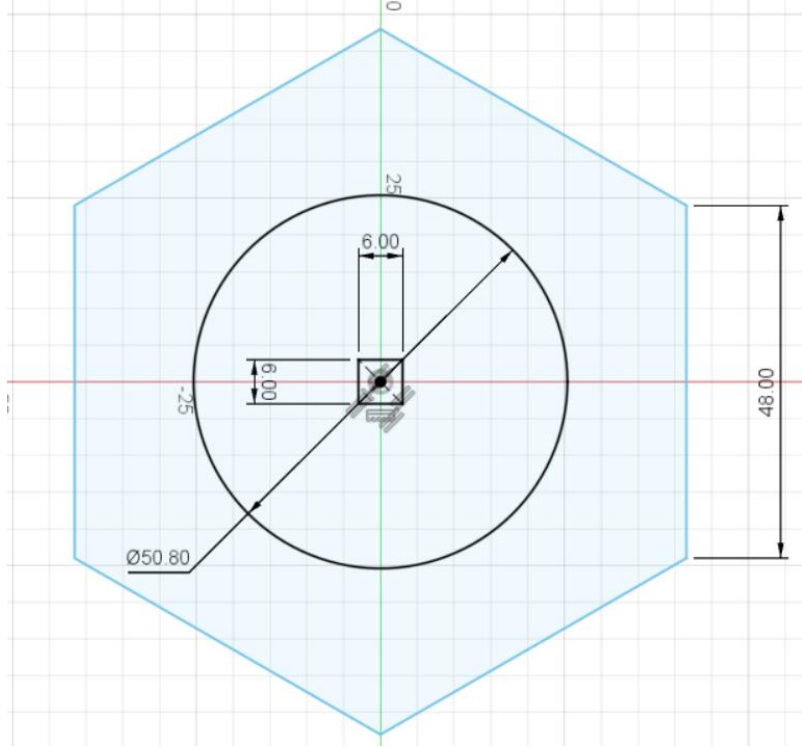
Motivasyon

1. Status of the Cryostat development

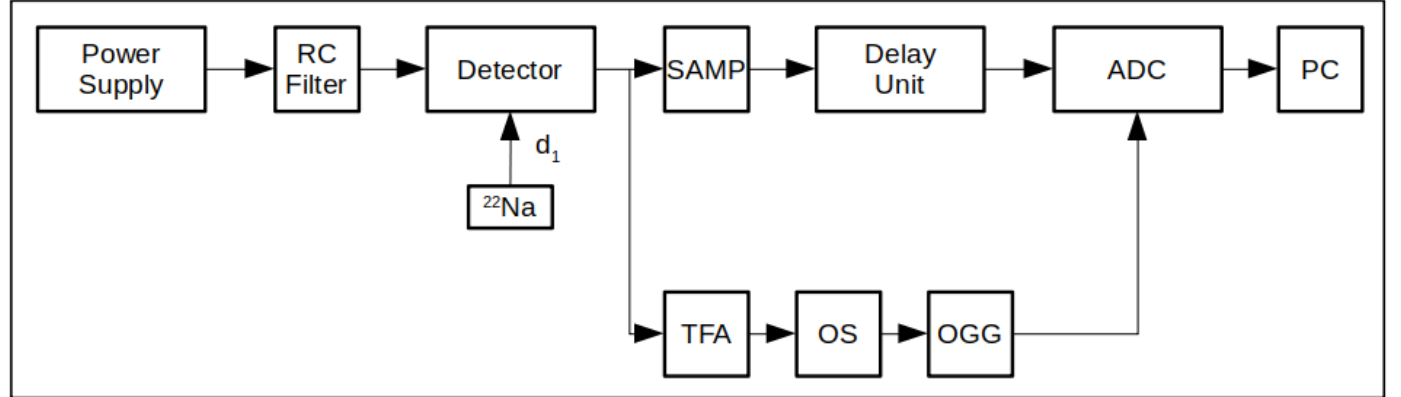
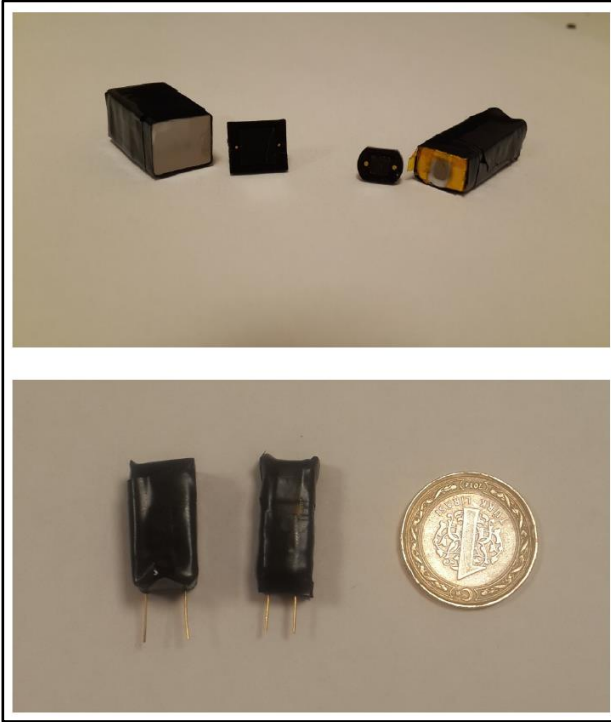

Motivasyon

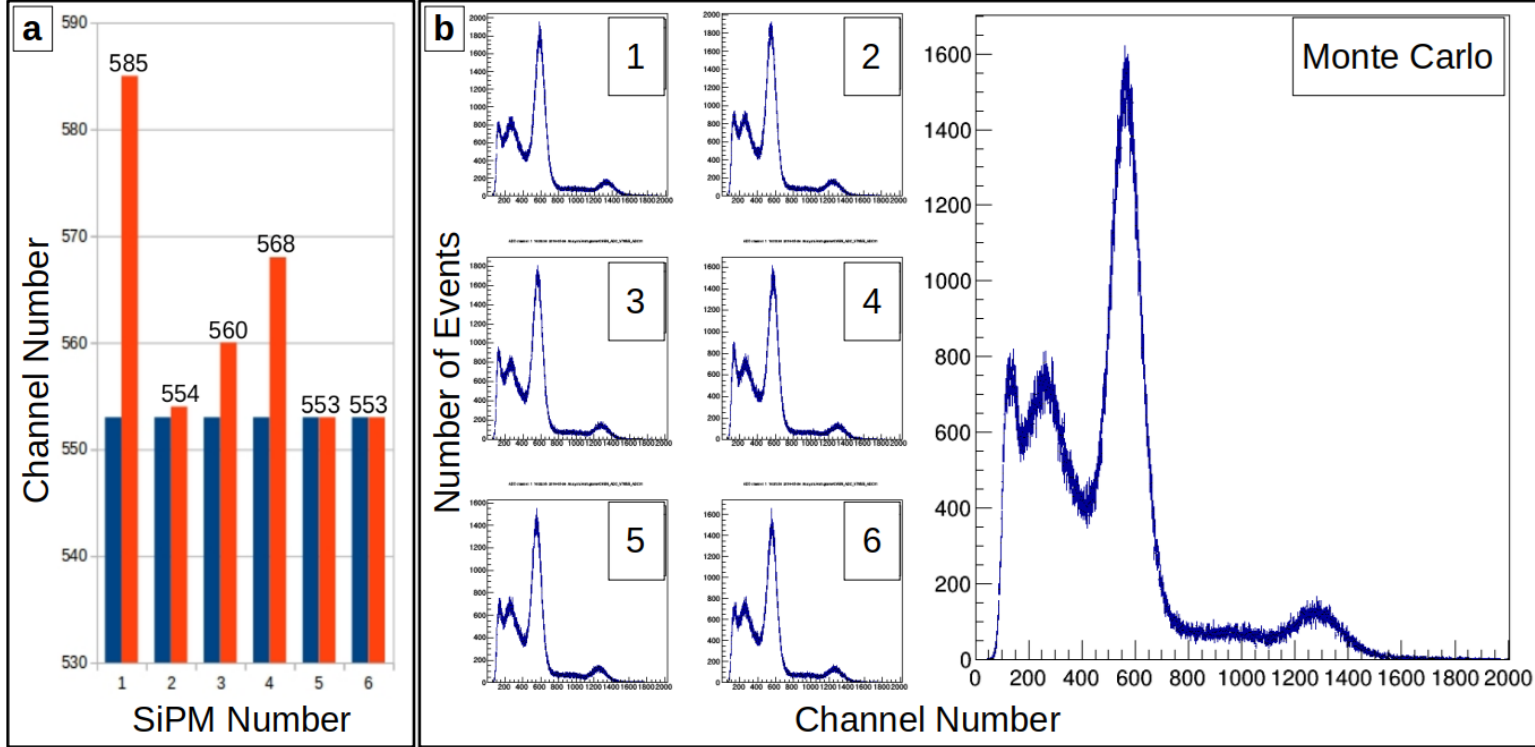

Sintilatörün Yüzey Alanı	: 54.98 cm ²
PMT'nin Yüzey Alanı	: 20.26 cm ²
SiPM'in Yüzey Alanı	: 0.36 cm ²

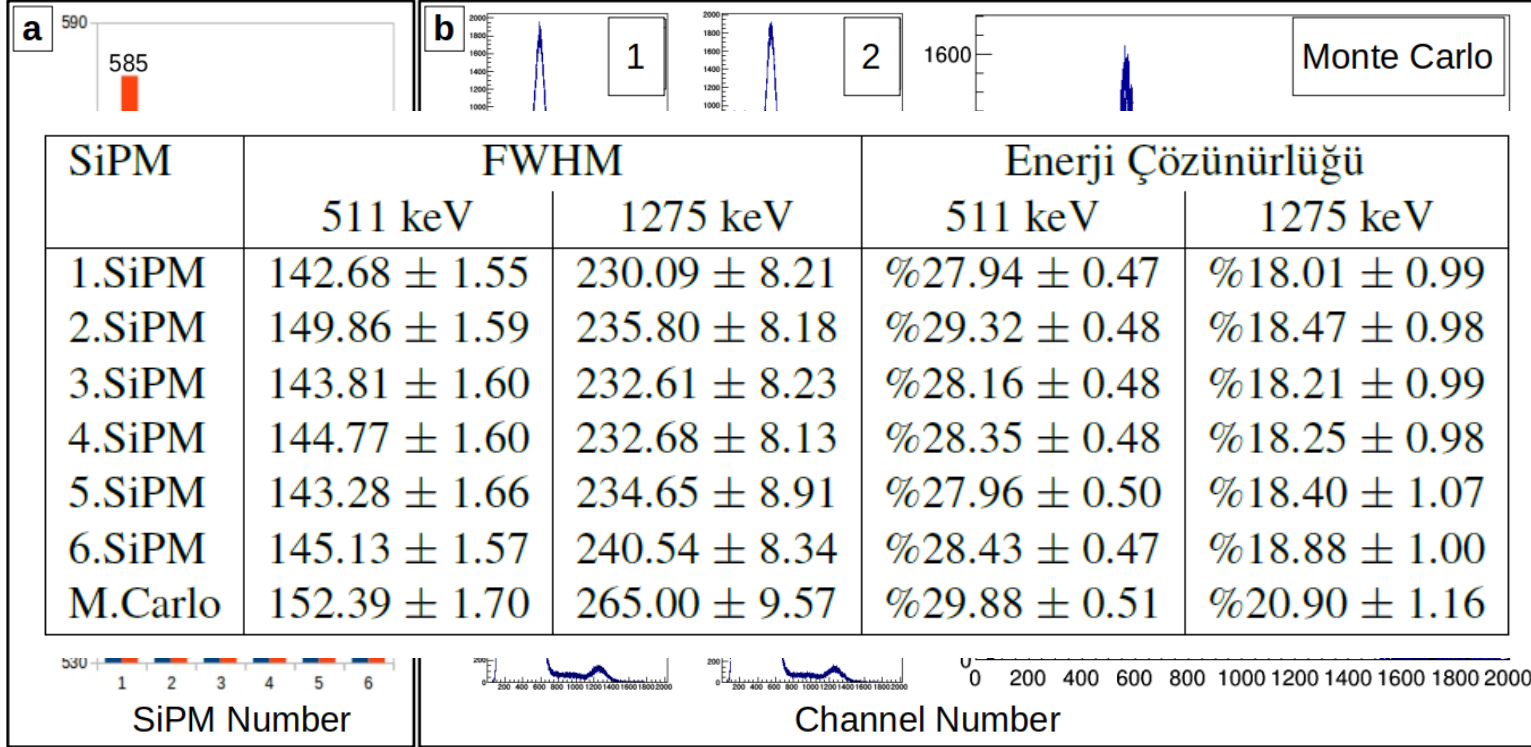
SiPM Kazanç Testleri

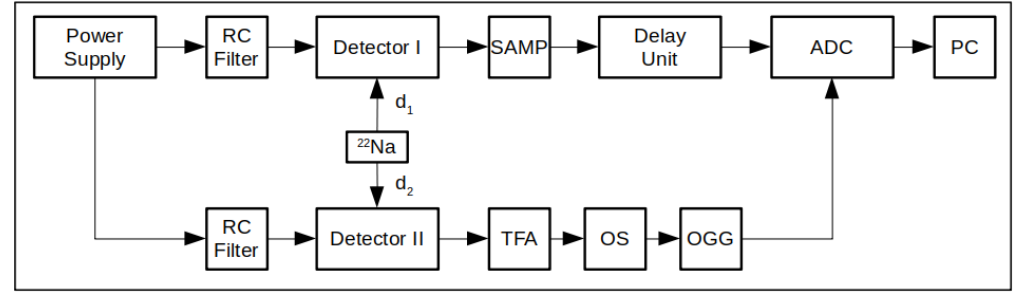
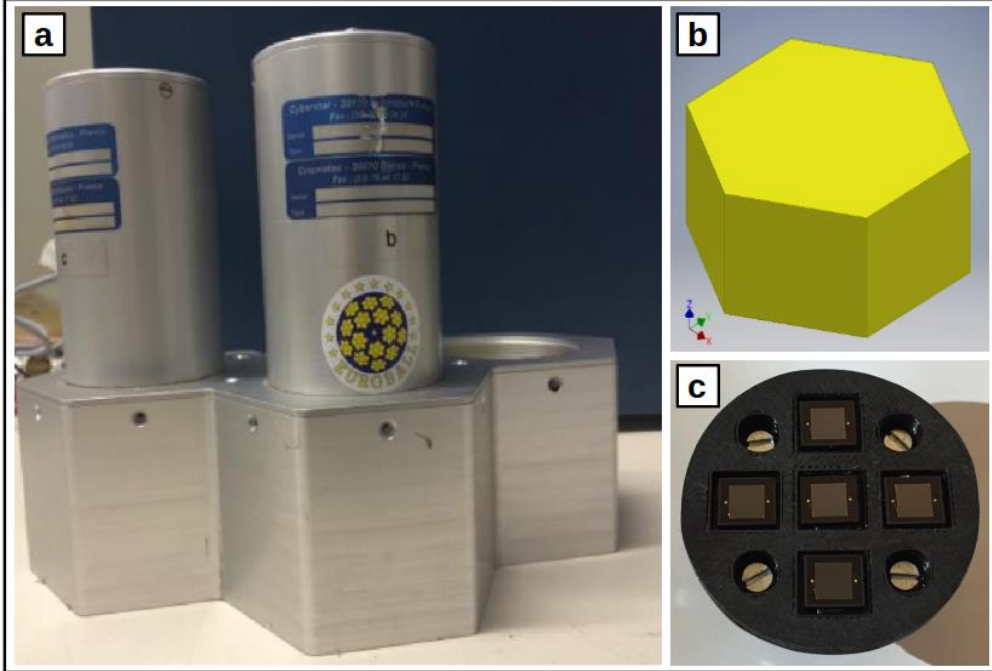
SiPM Kazanç Testleri

SiPM Kazanç Testleri

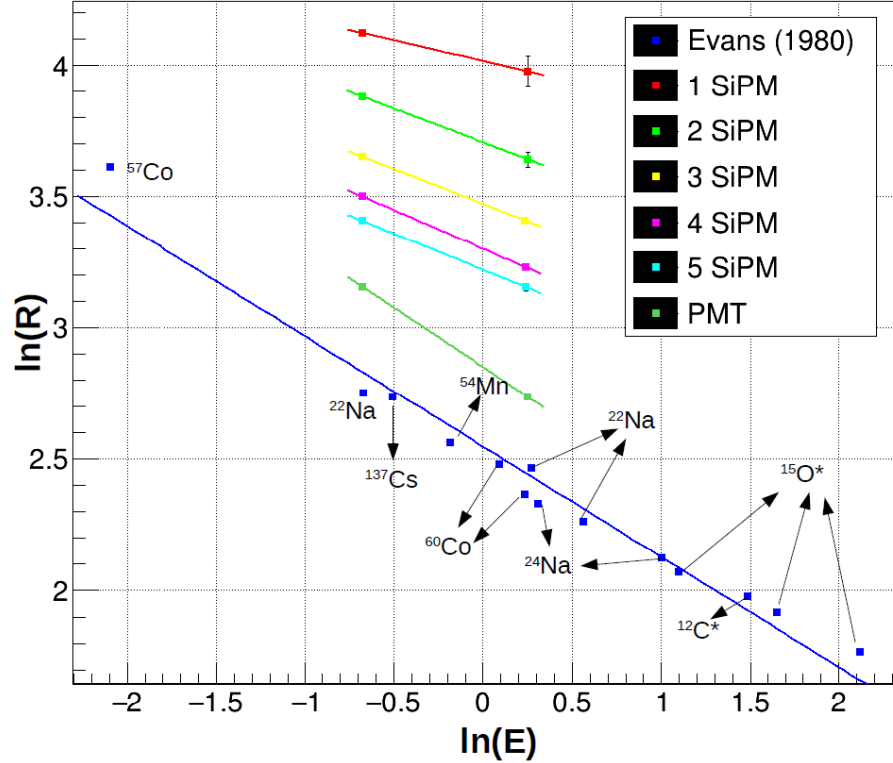

Enerji Çözünürlüğünün Belirlenmesi

Enerji Çözünürlüğünün Belirlenmesi

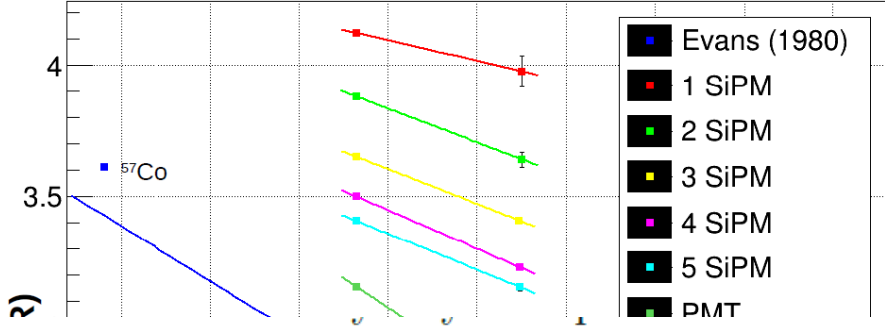
Enerji çözünürlüğü, FWHM değeri ile yani enerjinin kare kökü ile orantılı bir büyüklüktür.

$$R = \frac{FWHM}{E} = K \frac{\sqrt{E}}{E} = \frac{K}{\sqrt{E}}$$

Her iki tarafın logaritması alındığında:

$$\ln R = \ln K - \frac{1}{2} \ln E$$

Enerji Çözünürlüğünün Belirlenmesi

Enerji çözünürlüğü, FWHM değeri ile yani enerjinin kare kökü ile orantılı bir büyüklüktür.

$$R = \frac{FWHM}{E} = K \frac{\sqrt{E}}{E} = \frac{K}{\sqrt{E}}$$

SiPM / PMT Sayısı	Enerji çözünürlüğü (Deneysel)		Enerji çözünürlüğü (Benzetim)		Kristal yüzeyinin kaplanma yüzdesi
	511 keV	1275 keV	511 keV	1275 keV	
1 SiPM	%60.70 ± 0.19	%49.78 ± 0.65	%60.56 ± 0.08	%49.11 ± 0.32	%0.65
2 SiPM	%46.68 ± 0.11	%36.55 ± 0.28	%46.66 ± 0.05	%36.29 ± 0.14	%1.30
3 SiPM	%37.08 ± 0.06	%28.60 ± 0.14	%37.76 ± 0.03	%28.96 ± 0.07	%1.95
4 SiPM	%32.16 ± 0.05	%25.07 ± 0.10	%32.82 ± 0.03	%25.26 ± 0.05	%2.60
5 SiPM	%29.91 ± 0.04	%23.84 ± 0.09	%30.41 ± 0.02	%23.90 ± 0.04	%3.25
1 PMT	%23.44 ± 0.04	%15.43 ± 0.04			%37

Enerji Çözünürlüğünün Belirlenmesi

Ölçülen enerji değeri sintilatörde üretilen foton sayısı ile orantılıdır. ($E \propto N$)

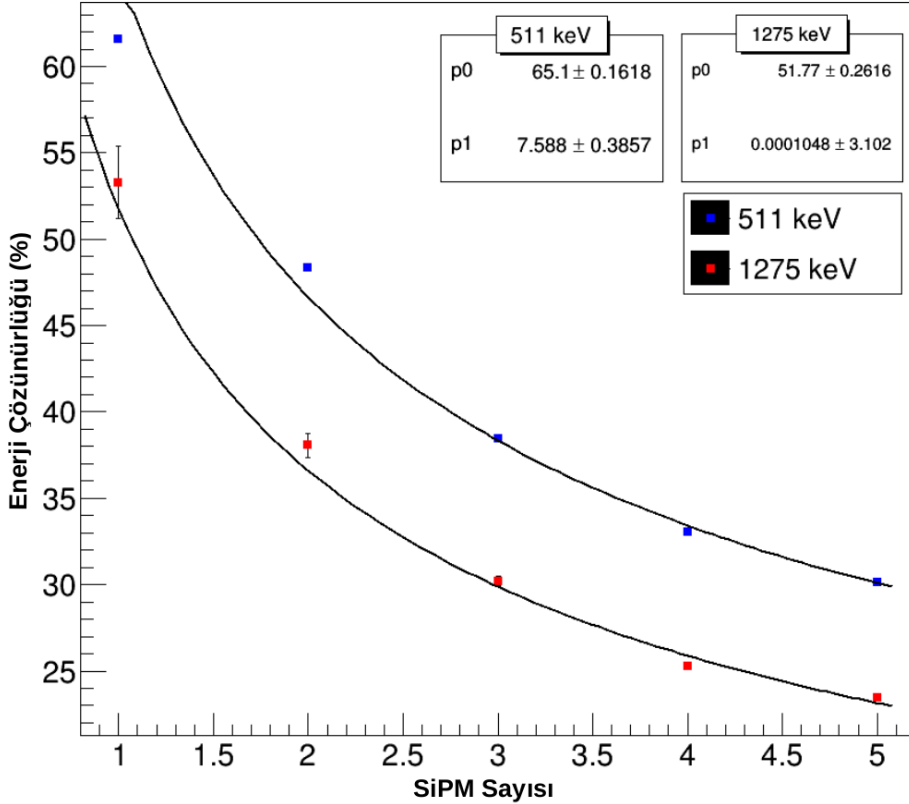
Fototepenin doruk noktasına ait enerji değeri SiPM'den çıkan sinyal genliği ile yani foton sayısı ile orantılıdır.

$$N' = N \times N_{SiPM}$$

SiPM sayısının değişimi ile elde edilen enerji çözünürlüğü

$$R \propto \frac{1}{\sqrt{N}} \rightarrow R' \propto \frac{1}{\sqrt{N'}} = \frac{R}{\sqrt{N_{SiPM}}}$$

Enerji Çözünürlüğünün Belirlenmesi

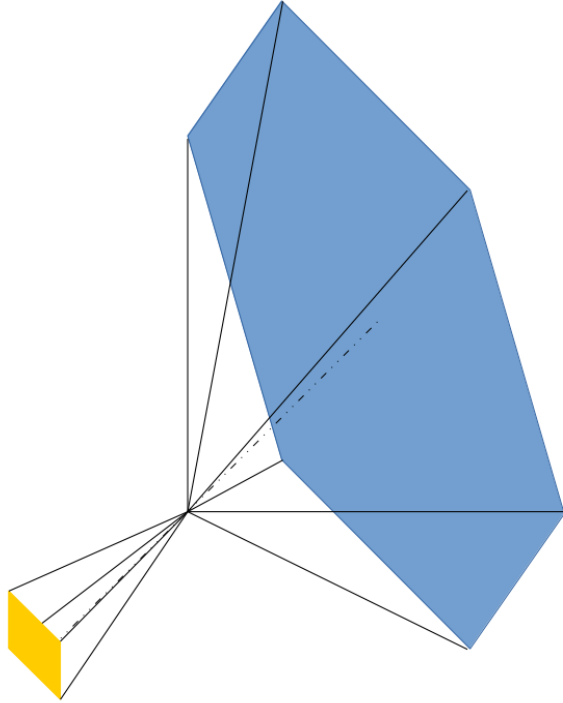
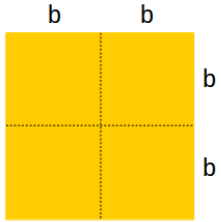
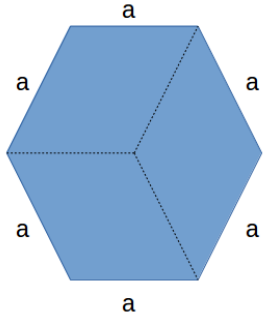
Fit fonksiyonu:

$$R = \frac{p_0}{\sqrt{N_{SiPM}}} + p_1$$

p_0 , foto-istatistik etkileri ifade eden stokastik terim

p_1 , sabit sayı

Dedektör Veriminin Belirlenmesi

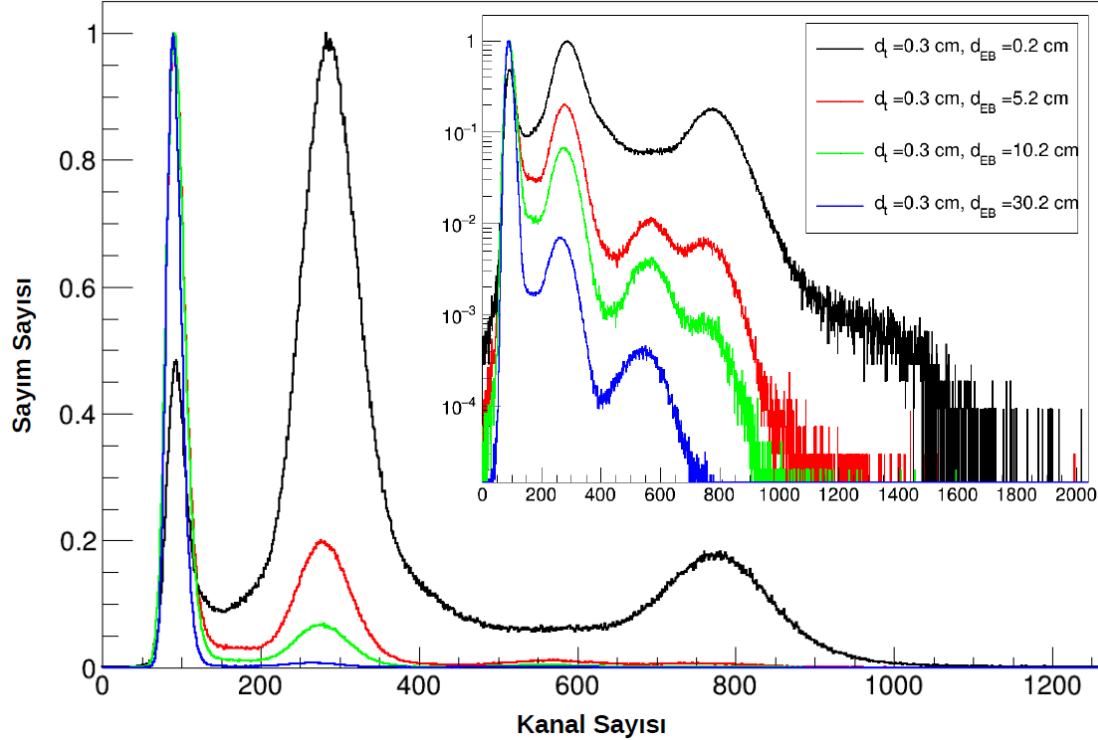

Dedektör verimi litertürde gerçek (ϵ_{int}) ve toplam (ϵ_{top}) olmak üzere iki farklı şekilde hesaplanmaktadır.

$$\epsilon_{int} = \frac{D}{N'_{\gamma}} \quad \epsilon_{top} = \frac{D}{N_{\gamma}}$$

N_{γ} kaynaktan yayınlanan γ ışınlarının sayısı
 N'_{γ} dedektöre giren γ ışınlarının sayısı
 D dedektörde sayılan γ ışınlarının sayısı

Dedektör Veriminin Belirlenmesi

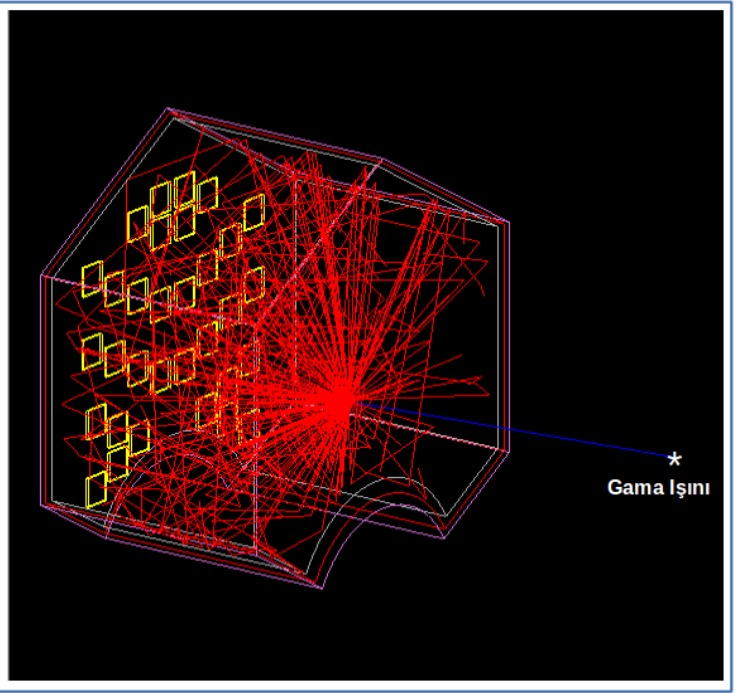
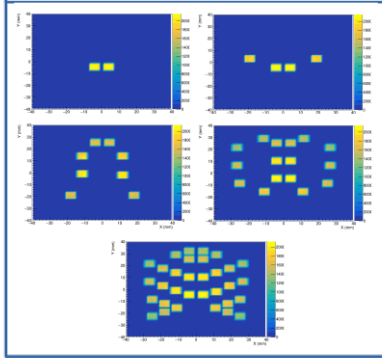
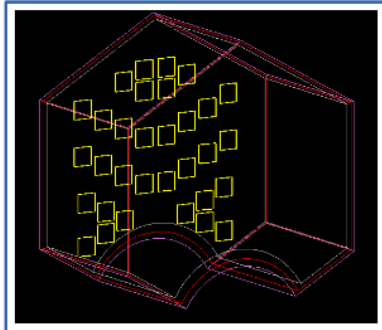
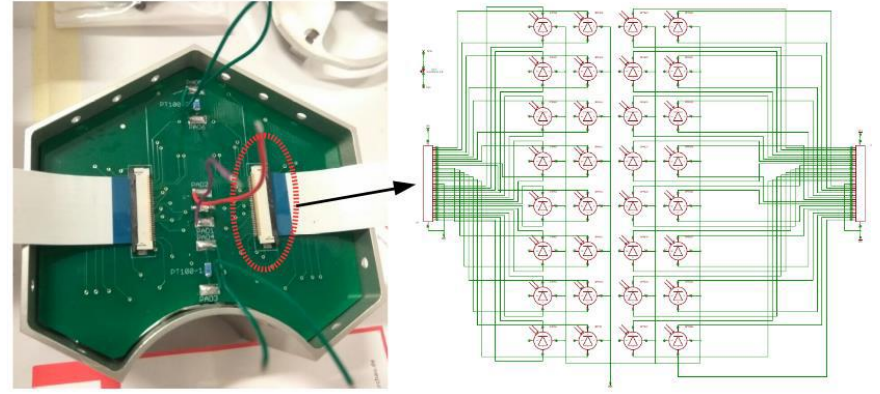
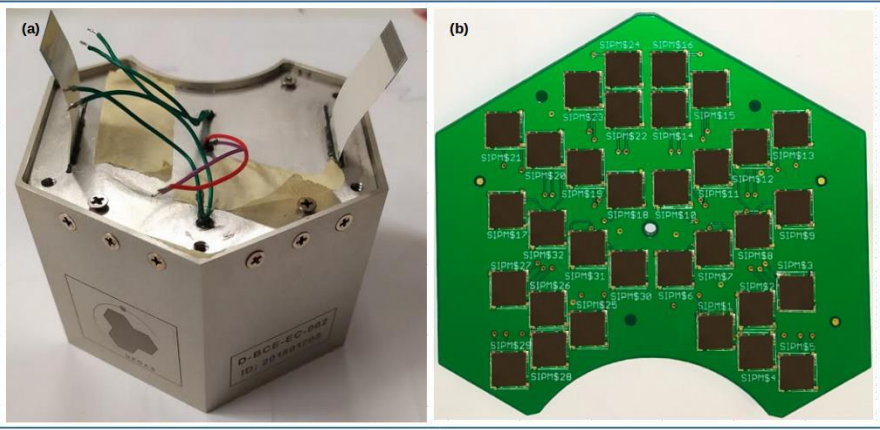
d (cm)	Teorik	
	ϵ_{top}	ϵ_{int}
0.2	0.17287 ± 0.00041	0.95952 ± 0.00228
5.2	0.05203 ± 0.00012	0.95902 ± 0.00228
10.2	0.01943 ± 0.00005	0.95852 ± 0.00228
30.2	0.00259 ± 0.00001	0.95651 ± 0.00228

d (cm)	Deneysel	
	ϵ_{top}	ϵ_{int}
0.2	0.06252 ± 0.00074	0.34699 ± 0.00413
5.2	0.03214 ± 0.00037	0.59236 ± 0.00679
10.2	0.01572 ± 0.00018	0.77525 ± 0.00882
30.2	0.00262 ± 0.00003	0.96736 ± 0.01110

Sonuç

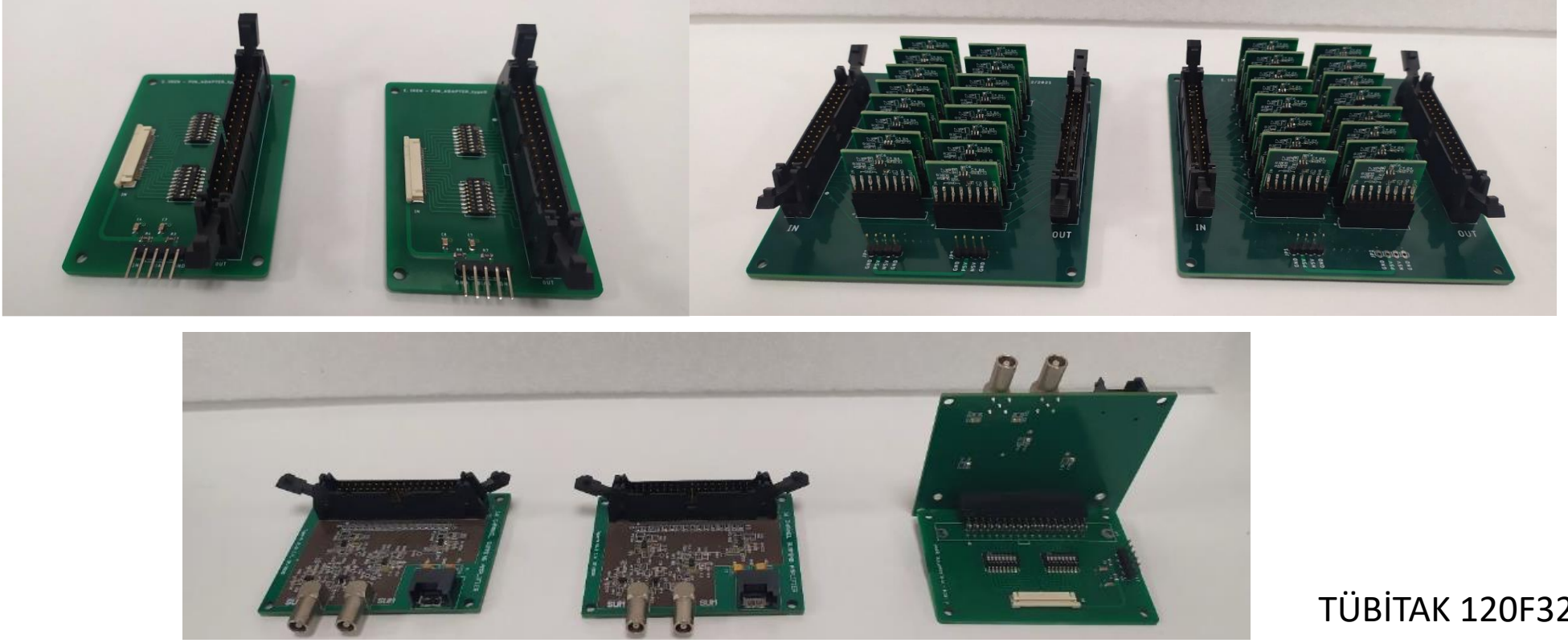
- 511 keV enerjili gama ışınları için hesaplanan ve deneysel olarak ölçülen verim değerleri kaynak ile dedektör arasındaki mesafe arttıkça birbirlerine yaklaşmaktadır.
- SiPM sayısı ile enerji çözünürlüğü arasındaki ilişki kuramsal olarak belirlenmiştir.
- 5 SiPM kullanılarak elde edilen enerji çözünürlüğü değerleri (511 keV için) %35 değerinin altındadır.
- Benzetim çalışmalarından elde edilen sonuçlar deneysel sonuçlar ile tutarlılık göstermektedir.
- Bu çalışmada kullanılan SiPM'lerin her birinin ışığa duyarlı alanı 0.36 cm^2 'dir. Test yapılan modülün yüzey alanı 54.98 cm^2 olduğu göz önüne alınırsa elde edilen enerji çözünürlüğü değeri dedektör yüzeyinin sadece %3.25'lik bir kısmının SiPM'ler ile kaplanması sonucunda elde edilmiştir.

Devam Eden Çalışmalar

Devam Eden Çalışmalar

TÜBİTAK 120F320

Çalışma Grubumuz

.Dr. Öğr. Üyesi Ferhat ÖZOK

.Arş. Gör. Emre İREN

.Prof. Dr. Taylan YETKİN

.Dr. Öğr. Üyesi Onur B. KOLCU

Çalışma Grubumuz

.Prof. Dr. M. Nizamettin ERDURAN

.Dr. Öğr. Üyesi A. Tarık ZENGİN

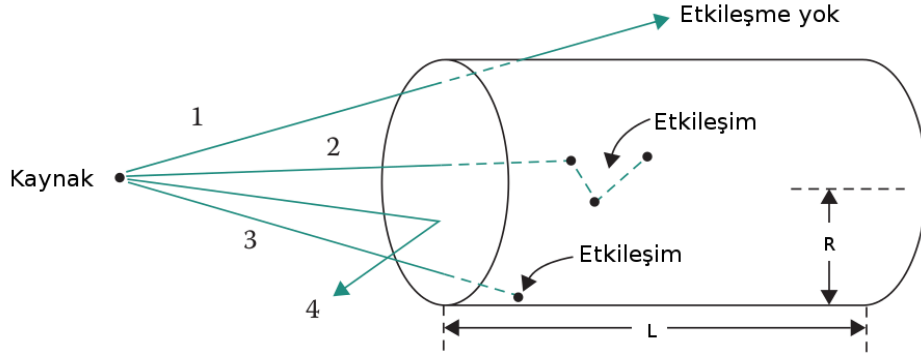
.Dr. Öğr. Üyesi Oktay DOĞANGÜN

.F. Anıl SELÇUK

Teşekkürler.

BACKUP

d (cm)	Teorik		Deneysel	
	ϵ_{top}	ϵ_{int}	ϵ_{top}	ϵ_{int}
0.2	0.17287 ± 0.00041	0.95952 ± 0.00228	0.06252 ± 0.00074	0.34699 ± 0.00413
2.2	0.10887 ± 0.00026	0.95932 ± 0.00228	0.05204 ± 0.00060	0.45855 ± 0.00531
3.2	0.08467 ± 0.00020	0.95922 ± 0.00228	0.04395 ± 0.00051	0.49791 ± 0.00575
4.2	0.06604 ± 0.00016	0.95912 ± 0.00228	0.03824 ± 0.00044	0.55538 ± 0.00638
5.2	0.05203 ± 0.00012	0.95902 ± 0.00228	0.03214 ± 0.00037	0.59236 ± 0.00679
6.2	0.04154 ± 0.00010	0.95892 ± 0.00228	0.02809 ± 0.00032	0.64828 ± 0.00741
7.2	0.03366 ± 0.00008	0.95882 ± 0.00228	0.02388 ± 0.00027	0.68014 ± 0.00776
8.2	0.02766 ± 0.00007	0.95872 ± 0.00228	0.02056 ± 0.00023	0.71269 ± 0.00813
9.2	0.02304 ± 0.00005	0.95862 ± 0.00228	0.01791 ± 0.00020	0.74521 ± 0.00850
10.2	0.01943 ± 0.00005	0.95852 ± 0.00228	0.01572 ± 0.00018	0.77525 ± 0.00882
30.2	0.00259 ± 0.00001	0.95651 ± 0.00228	0.00262 ± 0.00003	0.96736 ± 0.01110

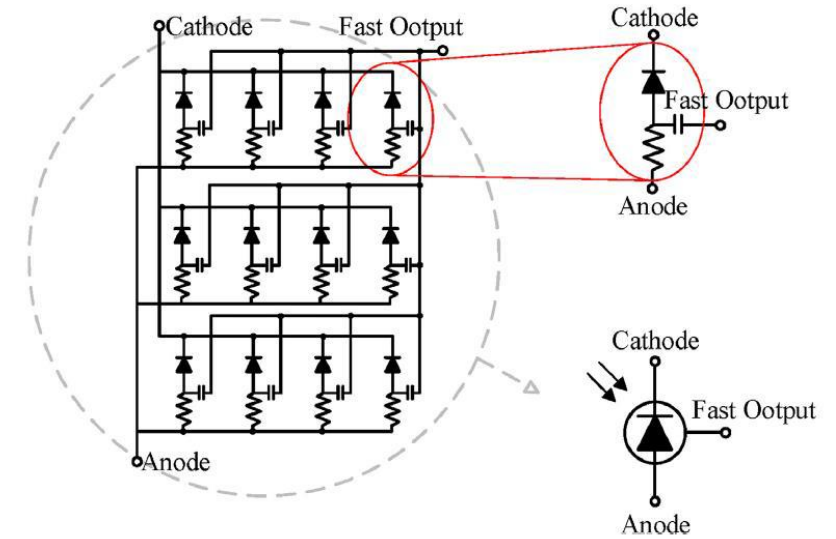
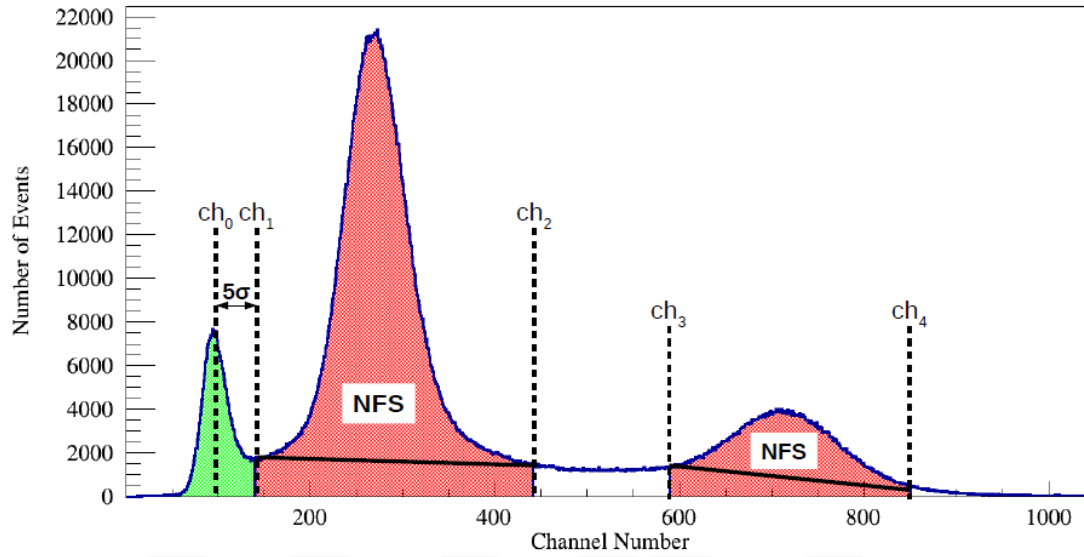
D 'nin belirlenmesinde iki farklı yöntem izlenir. İlk yöntemde ortamda radyoaktif bir kaynak olduğu ve olmadığı durumlarda alınan sayım sayıları (S) elektronik gürültü değerleri atıldıktan sonra birbirlerinden çıkarılır. Elde edilen değer net sayım sayısı olan D 'nin değeridir:

$$D = S_{\text{kaynakvar}} - S_{\text{kaynak yok}} \quad (3.14)$$

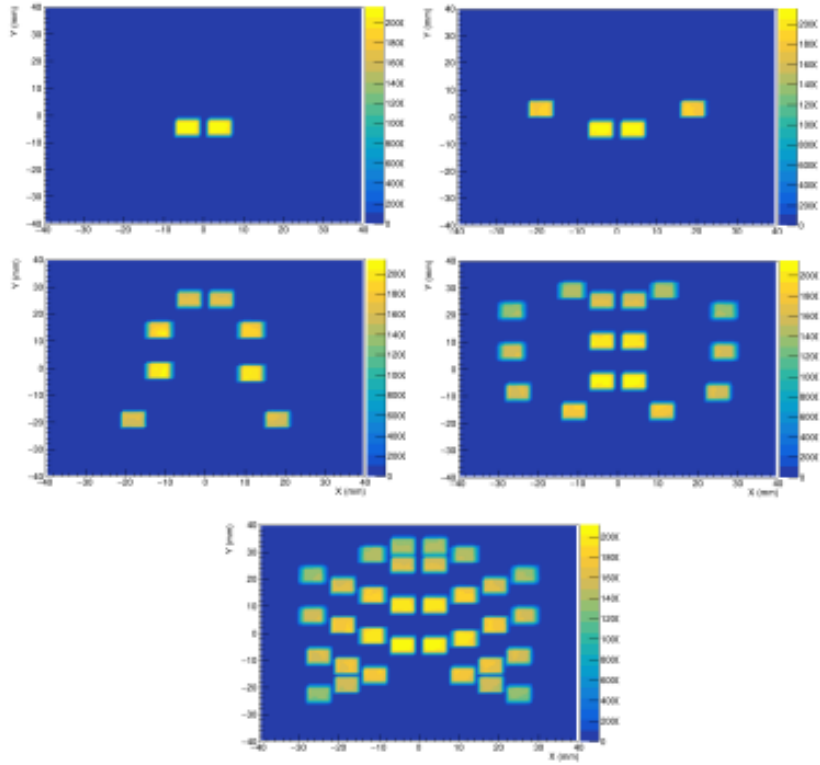
İkinci yöntem ise fototepe bilgisi kullanılarak D 'nin belirlenmesidir. Spektrumunda oluşan net fototepe sayım miktarının (NFS), PT değerine (PT) bölünmesi ile elde edilir:

$$D = \frac{NFS}{PT} \quad (3.15)$$

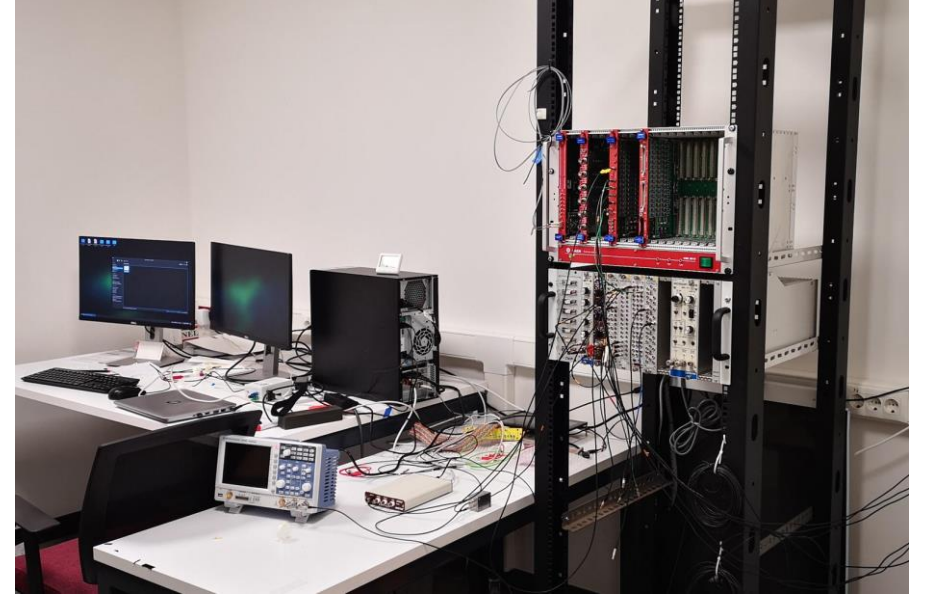
Buradaki PT değerleri için ya literatürde benzer kristal boyutları ile yapılmış deneyler sonucu hesaplanan (Şekil 3.23) değerler kullanılır ya da oluşan spektrumdaki PT değeri hesaplanır. Literatürdeki değerler kullanılacaksa bu değerlerin alındığı koşullar göz önünde bulundurulmalı ve gerekli durumlarda bir geometri faktörü ile bu değerler düzeltilmelidir.

Laboratuvar İmkanlarımız

Laboratuvar İmkanlarımız

